

Politika suzbijanja zlouporabe droga – usporedba stanja problematike droga u RH i EU

Željko Petković, pomoćnik ravnatelja
Hrvatski zavod za javno zdravstvo

Sadržaj prezentacije:

Ključni trendovi

- Epidemiološki podaci
- Kriminalitet droga
- Usporedba stanja sa EU
- EU Izvješće o drogama 2020.
- Tržište novih droga

Strateški okvir

**Osiguranje kvalitete programa prevencije i tretmana
COVID (utjecaj na tržište droga i tretman)**

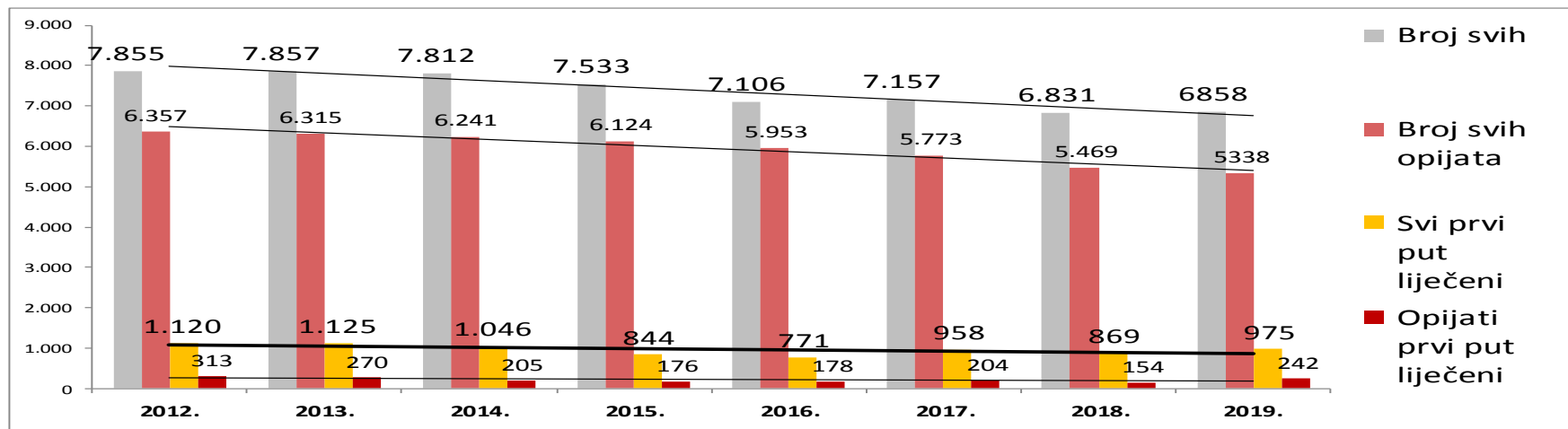

Ključni trendovi u RH

- Relativno stabilan trend ovisnika na liječenju
- Oko 80% svih liječenih ovisnika u sustavu su opijatski ovisnici
- Broj novih ovisnika u tretmanu kontinuirano se smanjuje, osobito broj novih opijatskih ovisnika
- Kod neopijatskih ovisnika prevladava ovisnost o kanabisu
- Tijekom godina primjetan je i pad ukupnog broja ovisnika u tretmanu terapijskih zajednica
- **U posljednje tri godine rekordan broj zapljena svih vrsta droga**
- U posljednjih šest godina **stabilan trend za kaznena djela** od 2.700 u 2013. do 2.867 kaznenih djela u 2019.; porast broja prekršaja vezanih za zlouporabu droga sa oko 5.500 u 2013. na 8.314 u 2019
- Procijenjeni ukupni javni rashodi za provedbu politike o drogama godišnje iznose oko 900.000.000,00 kuna, od čega se više od 50% ukupnih rashoda odnosi na područje tretmana ovisnosti

Ovisnici u tretmanu

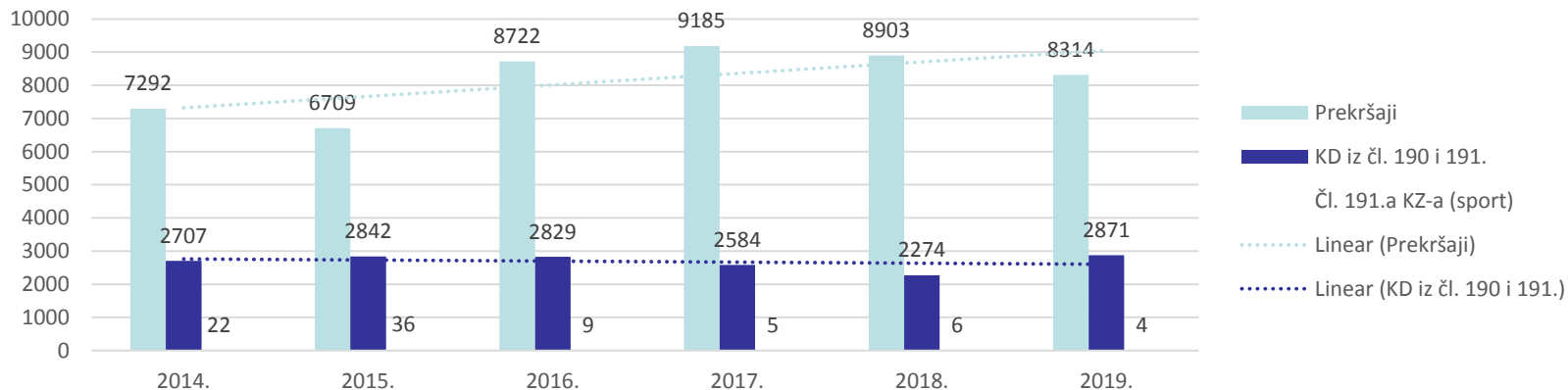
- Broj ukupno liječenih stabilan, kao i broj ukupno liječenih opijatskih ovisnika.
- **80% ovisnika u tretmanu – opijatski**
- liječeni ovisnici sve duže ostaju u tretmanu, sve stariji
- Procjene - u RH između **7.200 i 11.547 visoko rizičnih ovisnika o opijatima (High risk opiate users - HROU)**
- Od ukupnog broja liječenih u 2019., **456** (2018; 769) – **6,65 % su adolescenti** (17 u dobi do 15. godina)
- Eksperimentiranje počinje u dobi oko 16 godina
- Prosječna dob osoba koje dolaze prvi put na liječenje (27,4 godine)
- Podatci u 2019. - umrlo 97 osoba od posljedica uzimanja droge (2018.: 85).

Adolescenti u tretmanu zbog

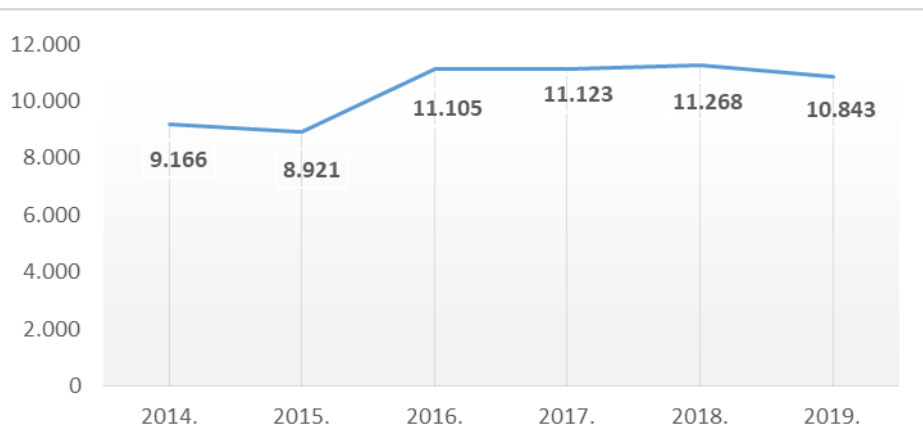

Kriminalitet droga - kaznena djela i prekršaji

Prema podacima DORH-a, u 2019. **prijavljeno je 976 odraslih osoba, 211 mladih punoljetnih i 86 maloljetne osobe** – rast prijava u odnosu na 2018.

Broj zapljena

Zapljene

2019.= 10.843 zapljena svih vrsta droga

- 2019. nastavlja **pozitivan trend** zapljena biljnog **kanabisa**, kao i najpopularnijih **stimulansa** (kokaina, amfetamina i ecstasy).
- 2019. prvi put otkriveno i zaplijenjeno **8 vrste novih psihoaktivnih tvari**

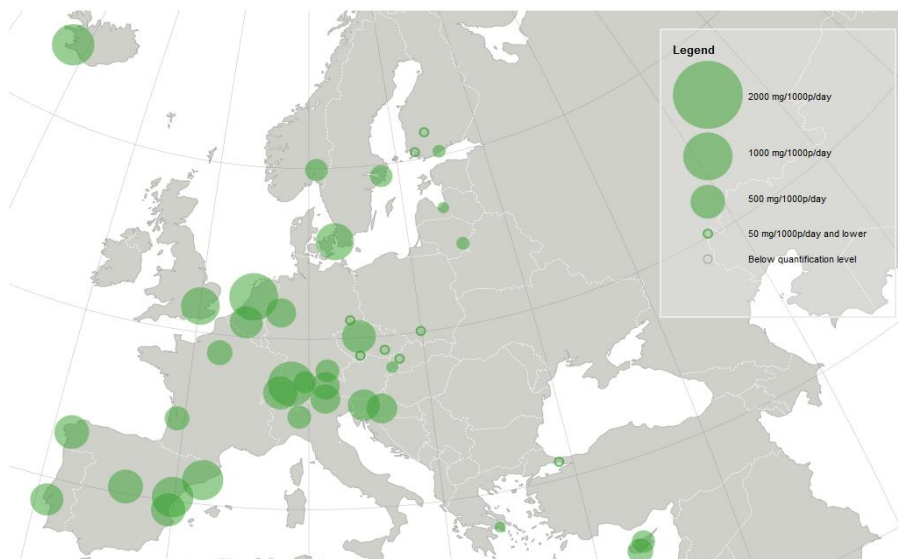
Što nam govore trendovi - Potrošnja droga prema analizi u otpadnim vodama

- **EU Analiza droga u otpadnim vodama: EU studija provedena u više gradova (2019.)** - Najopsežnija analiza otpadnih voda - 68 gradova iz 23 EU zemalja - 4 vrste droga: kokain, amfetamin, metamfetamin i MDMA (ecstasy)
- Na području Zagreba – dnevno se “potroši” **395.6 miligrama (2018.- 234.5 miligrama)** kokaina na 1000 stanovnika - tri puta više kokaina nego prije pet godina
- Zagreb je među prvih dvadesetak gradova kad je riječ o potrošnji amfetamina i ecstasyja – dnevno – **145.7 miligrama amfetamina, odnosno 36.5 miligrama ecstasyja (2018. – 76.1 mg amfetamina, odnosno 29.8 mg ecstasyja)** na 1000 stanovnika
- Izmjerene količine kokaina i ecstasyja očekivano su povećane u danima vikenda, dok je zlouporaba amfetamina ravnomjerno „raspoređena“ u svim danima tjedna

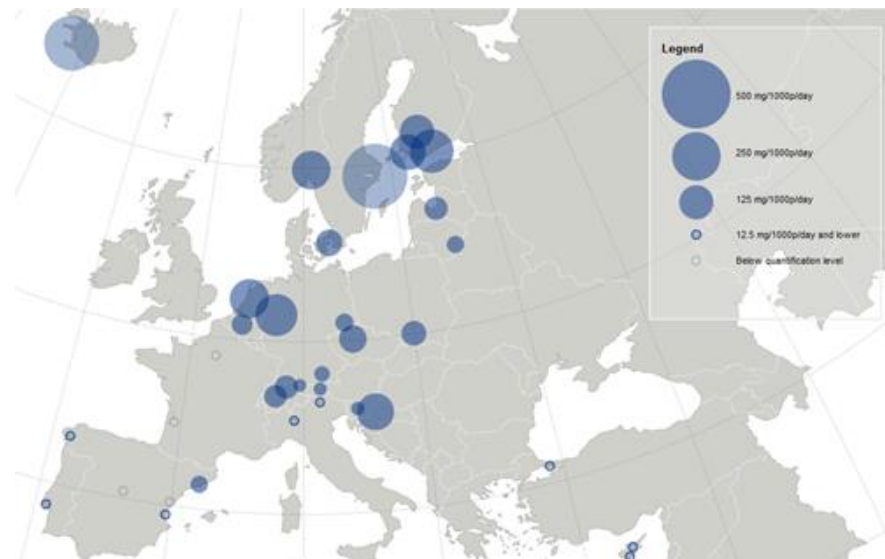

EU Analiza droga u otpadnim vodama: EU studija provedena u više gradova (2019.)

KOKAIN

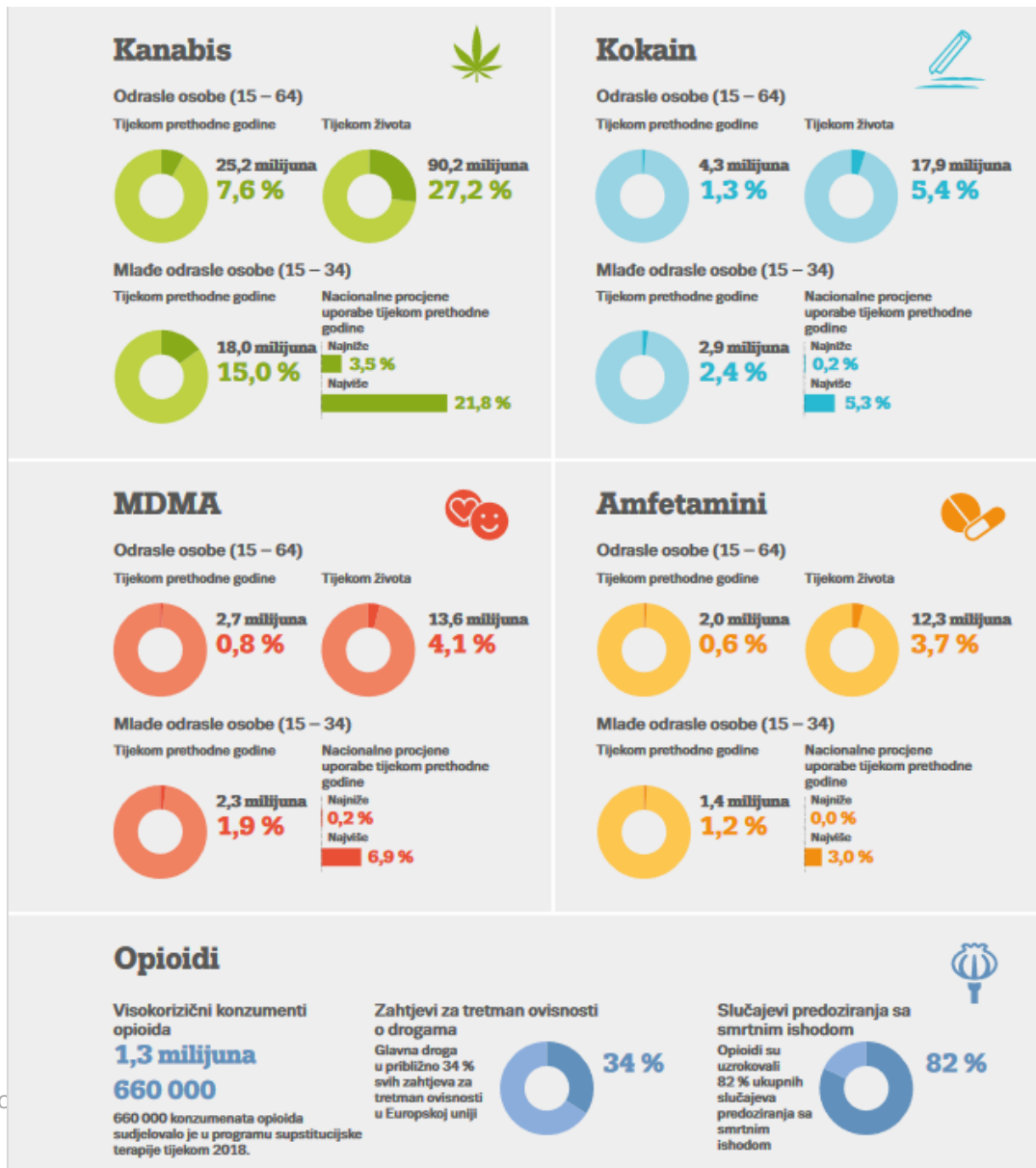

AMFETAMIN

Izvor: EU Analiza droga u otpadnim vodama 2020.

EU Izvješće o drogama 2020.: Ključna pitanja

EU Izvješće o drogama 2020.: Ključna pitanja

- ❑ U Europi je 2018. zabilježeno oko 1,3 milijuna zapljena, a najčešće su bili zaplijenjeni proizvodi od kanabisa
- ❑ Čistoća kokaina u Europi u posljednjem je desetljeću općenito na uzlaznoj putanji, dok je maloprodajna cijena kokaina ostala stabilna.
- ❑ Količina kokaina zaplijenjenog u Europskoj uniji 2018. je dosegla 181 tonu, najvišu razinu ikad zabilježenu (2017. zaplijenjeno je 138 tona)
- ❑ Količina heroina zaplijenjenog u Europskoj uniji 2018. porasla je na 9,7 tona u odnosu na 5,2 tone zaplijenjene 2017., uglavnom zbog velikih pojedinačnih zapljena u luci Antwerpen.

EU Izvješće o drogama 2020.: Ključna pitanja

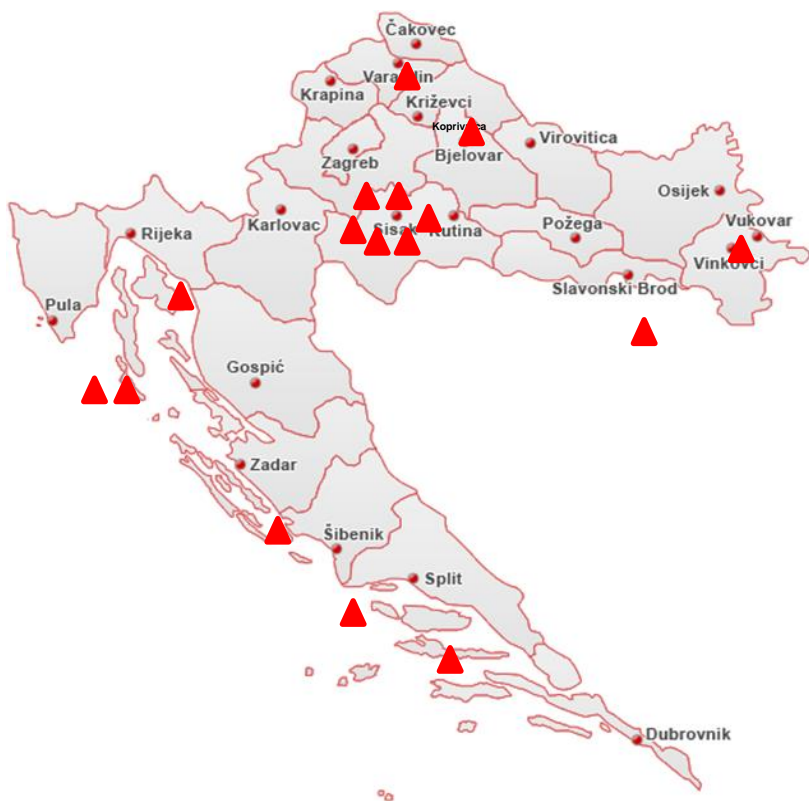
- ❑ Od 2009. na europskom tržištu droga otkriveno je 57 novih sintetičkih opioda, uključujući osam opioda koji su prvi put prijavljeni 2019.
- ❑ U 15 zemalja EU-a 2018. je zabilježeno oko 1900 zaplijena ketamina, odnosno oko 328 kilograma i 12 litara te droge
- ❑ Tablete MDMA-a u prosjeku sada sadržavaju veću količinu droge nego ikad prije.
- ❑ Krajem 2019. EMCDDA pratio je oko 790 novih psihoaktivnih tvari, od kojih su 53 tvari 2019. prvi put prijavljene u Europi
- ❑ U zaplijenama novih psihoaktivnih tvari u Europi uglavnom prevladavaju sintetički kanabinoidi i katinoni, koji su zajedno činili 77 % svih zaplijena prijavljenih u 2018.

Tržište novih droga

Nove droge = tvari, sintetske i prirodne, koje **nisu kontrolirane** u okviru međunarodnih zakona i koje se često proizvode s namjerom da **oponašaju učinke kontroliranih tvari**.

❖ Do listopada 2020. u EU identificirano 16 NP⁺

SMART shopovi (21 u RH) nude proizvode sa sadržajem širokog spektra novih psihoaktivnih tvari, od kojih je značajan broj vrlo **rizičan za zdravlje** konzumenata.

U RH od 2005. identificirano 118 novih psihoaktivnih spojeva od čega u 2019. 8 novih droga (najzastupljenija skupina sintetskih kanabinoida)

Izmjene Zakona o suzbijanju zlorporabe droga (2019)

- uvođenje **definicije** pojma novih droga,
- nadzor i postupanje** nadležnih tijela **nad prometom** novih droga **do njihovog stavljanja na listu droga**,
- postupak analize** takvih tvari.

■ Nova Nacionalna strategija i Akcijski plan

- Izrađeni novi strateški dokumenti – objedinjeni ciljevi i prioriteta na području ovisnosti i ovisničkih ponašanja – **koherentni pristup - objedinjavanje područja politike prema drogama, alkoholu, duhanu, kockanju te ponašajnim ovisnostima**
- **Postignut konsenzus oko strukturnih i programskih promjena** postojećeg sustava s ciljem prilagodbe novim potrebama i trendovima
- Naglašena javnozdravstvena orijentacija u provedbi politike prema ovisnostima - prihvaćeni pristup u svim važećim EU strategijama iz područja ovisnosti.
- Nacrt Nacionalne strategije 2020.- 2029. i Akcijskog plana 2020.- 2024. nalaze se u postupak donošenja

Osiguranje kvalitete programa prevencije

PREGLED INTERVENCIJA

- 2011-2012 razvoj IT online **baze podataka**
www.programi.uredzadroke.hr

EDUKACIJE

- Od 2011. u suradnji s međunarodnim organizacijama (EK, EMCDDA..)
- 2014.-2018. EDPQS **edukacije** – provoditelji udruge
- 2019.- 4 regionalne edukacije za NVO i za zdravstveni sustav (ŽZJZ)

ISTRAŽIVANJA I EVALUACIJA

- U suradnji s ERF-om: **Istraživanja** usklađenosti programa prevencije ovisnosti s EU standardima
- **Evaluacija** financiranih projekata

KVALITETA

- 2016. Uspostavljeno **Povjerenstvo** za procjenu kvalitete – razvoj kriterija za dodjelu certifikata

FINANCIRANJE

- Od 2014. - **povezivanje** kriterija **kvalitete** projekata s **financiranjem**
- Standardi uvedeni u natječaj za udruge
- 2020. – Standardi bi se trebali uvesti u natječaj za zdravstvene organizacije

DOKUMENTI

- 2017. - **Minimalni standardi** za djecu i mlade u odgojno –obrazovnim ustanovama
- Suglasnost za provedbu programa u školama izdaje Agencija za odgoj i obrazovanje

Osiguranje kvalitete programa tretmana

- **Smjernice za psihosocijalni tretman ovisnosti o drogama u zdravstvenom, socijalnom i zatvorskom sustavu** – cilj harmonizacija sustava i unapređenje kvalitete tretmana
- **Smjernice za programe smanjenje šteta povezanih s uporabom droga** - cilj spriječiti i smanjiti štetu uzrokovanu zlouporabom droga, zagovaraju koncept oporavka (recovery)
- Revizija Smjernica za farmakoterapiju
- U tijeku - izrada studije izvedivosti za provedbu **kohortne studije o smrtnosti osoba koje boluju od poremećaja ovisnosti o drogama** i studije izvedivosti za istraživanje **rizičnih ponašanja i seroprevalencije HIV infekcije i hepatitisa C među ovisnicima** u Republici Hrvatskoj
- **Projekt Resocijalizacije ovisnika o drogama** - intervencije socijalnog uključivanja ovisnika u život u zajednici nakon završenog ili za vrijeme liječenja u zdravstvenoj ustanovi, odvikavanja od ovisnosti u terapijskoj zajednici ili izdržavanja kazne zatvora u zatvorskom sustavu

■ Utjecaj COVID-19 na EU tržište droga

- Nestabilnost izazvana epidemijom COVID-19 je dovela do ubrzane prilagodljivosti okruženja vezanog za kriminalne aktivnosti
- *Darkweb* tržište droga, socijalne mreže i aplikacije vezane uz kriptiranu komunikaciju dobili su veću ulogu u osiguravanju dostavljanja droga do konzumenata - smanjenje fizičkih kontakata te plaćanja u gotovini
- Skladištenje **kanabisa** od strane konzumenata u nekim državama doveli su do sniženih maloprodajnih cijena smole i biljnog kanabisa; pojava domaće proizvodnje biljnog kanabisa
- **Kokain** – povećanje cijena, smanjenje čistoće; nastavlja se krijumčarenje pomorskim putem, dok se krijumčarenje zračnim putem drastično smanjilo
- Dostupnost **heroina** se u nekim zemljama smanjila (ovisno o pravilima vezano za ograničenja kretanja/putovanja), nestašice određenih vrsta droga kao što su **sintetski opiodi**, **crack kokain**, **amfetamini** - povećana potražnja za sintetskim drogama
- Smanjena konzumacija **MDMA** – otkazani koncerti i festivali

■ Izazovi – COVID - 19 i tretman ovisnosti

- **Smjernice EMCDDA za rad s korisnicima droga tijekom pandemije COVID-19**
 - ✓ Promicati odgovarajuće mjere socijalne distance i higijenske mjere (putem različitih komunikacijskih kanala, letci, Internet, društvene mreže), osigurati mjere zaštite u prostoru službi, bolnica, udruga, skloništa za beskućnike
 - ✓ Donijeti protokole/smjernice kako bi službe pomogle konzumentima droga koji pokazuju znakove moguće bolesti COVID-19 - jamčiti kontinuitet osnovnih zdravstvenih usluga za konzumente droga, dostupnost i kontinuitet usluga službi osobito dostupnost supstitucijske terapije
 - ✓ Osmisliti alternative u slučaju potrebe za smanjenjem ili obustavom određenih oblika psihosocijalnih intervencija (telefonsko i internetsko savjetovanje, kućni posjeti)
 - ✓ Unaprijediti postojeće prakse u pružanju čistog pribora za injektiranje droga i ostale opreme (npr. pribora za pušenje i inhalaciju), osigurati posebne uvjete za pružanje usluga ovisnicima beskućnicima
- **RH**
 - ✓ liberalnije izdavanje supstitucijske terapije (Buprenorphine za 2 tjedna / Metadon tjedan dana)
 - ✓ telefonska linija za psihološku pomoć, online komunikacija obiteljskih liječnika i službi
 - ✓ dostupnost online intervencija putem facebooka i interneta
 - ✓ programi smanjenja šteta i druge intervencije od strane udruga on line i u smanjenom opsegu

HVALA VAM NA POZORNOSTI

Pitanja, komentari...